

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)

14 novembre st. v.

26 novembre st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:

Strada principală 375 a.

Nr. 46.

ANUL XXIX.

1898.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Irinel.

(Urmare.)

Si Irinel incepea să riță, și ridea, ridea, până când lacrimile îi curgeau pe obrazii ei rumeni. Apoi după ce oftă rițând, incepea:

— Îi scrie, tremurând, de niște stele, două numai, cari ard și îi vorbesc; cum 'o să ardă stelele de care e vorba? sînt cărbuni?... Cum să vorbescă stelele? Nu pricep. Ș-apoi, ghiată, topire, marmură, litere de foc, mănăstire, sinucidere... Ah! pauvre Marie! Deu că mi-e milă de ea, bieta fată! De câte-ori ne-am luat de gât și ne-am sărutat, ne-am sărutat și am început să plângem. Trebuie să șcii, Iorgule, că nu ne-ascundem degéba: ea-mi citecșce, in fie-ce luni, câte-o scrisóre pe care se vîd urmele crețe ale unor lacrimi mari, și eu, după ce abia me stăpînesc d'a nu bufni de rîs, din cauza aceloraș două stele gemene cari-l ard și-i vorbesc, trebuie ne-apêrat să plîng, și să me cređi, că plîng din totă inima...
Pauvre! chérie!

Irinel erá gata să plîngă, după ce risese cu atîta poftă, dar când băgá de sémă că eu plec ochii in jos și ascult, tăcut, ca și cum aș fi fost supêrat, me întrebá și ea, dar cu o ironie reutăciósă:

— Iorgule, ce cređi tu, ađi o să plouă ori nu?

Asemenea scene se petreceau dimineța; diua de duminică, pentru mine, erá un chin. Irinel până sêra îmi đicea *poftim*, in loc de *na*; brodá séu cîntá la piano, in loc d'a ne plimbá prin curte și prin grădină.

Tótă diua simțiam bine ura teribilă, a unui timid in contra «celor două stele cari vorbiau».

Trei ani am petrecut acéstă viéță de vise indrășnețe in timpul sêptemănilor, de frică și de intristare duminicile; de planuri minunate, amánate din đi in di, și ascunse cu o ipocrisie pe care numai timiđii și inocenții o pot avé.

In cel din urmă an, după o vacanță petrecută la Slănic, m'am hotărît.

In diua când a plecat la pension, abia am indrășnit să ne sărutăm. Ce sărutare rece! Nici nu ne-am uitat unul la altul. Mi-aduc aminte că eu m'am uitat la o canapea și mi s'a părut că buzele mele au atins o stofă galbenă și aspră, in loc de obrazii pietroși și rumeni, spaima mea deliciósă.

M'am hotărît.

Și eram sigur că nimic nu putea să sfărîme o hotărîre atît de eroică.

Pentru ca să prind curaj, in prima nópte m'am gîndit la scena ce, neapêrat, duminica viitoare, trebuia să se petrecă. Tótă nóptea n'am dormit; in intunericul profund, vedeam grădina, vedeam pe Irinel și me auđiam și o auđiam.

DUCELE DE SAXA-COBURG-GOTHA.

Cocoșii cîntau. Eram lungit, cu fața in sus, cu ochii inchiși. Asudasem de curajul pe care-l simțiam in scena care-mi trecea prin minte:

— Irinel vrei să ne plimbăm prin grădină?

— Nu, *merci!*

— Nu se pôte, trebuie să ne plimbăm!

Ea înțelese că sînt hotărît să-i spui ceva grav. Un asemenea caraj inductă și impune.

Cocoșii cîntau. Erá mieđu noptii. Plouá de vêrsá; fulgerile, păreau ca niște șerpi de lumină prinși o clipă in perdelele mele.

— Irinel trebuie să mergi cu mine! Nu veđi ce đi

frumósă? Am dat peste un ciorchine de corniță cóptă; săptemâna l'am păzit pentru tine.

— Nu, mercil

— E imposibil să nu mergil M'am hotărît să-ți spui ceva...

— Ce? respuse Irinel și me pironi cu ochii.

Atâta lumină cine poate răbdă? Me uitai în jos, dar, revoltat de atâta frică simți un curaj de erou, și ridicând capul în sus, i-am răspuns:

— Trebuie să viil

În viața mea nu poruncisem nimerul... ei îi porunciam!

Intuneric besnă; afară plouă. Me întorsei spre părete. Inchisei ochii. Eră lumină. Eră o duminică minunat de frumósă. Și, cu acelaș curaj îi mai ăisei odată:

— Trebuie să viil

Și o luai de mână. D'ací înainte inima încetă de a bate. Îi spusei ceea-ce de doi ani voiam să-i spui:

— Irinel, Irinel, te iubesc! Tu me iubești pe mine?

De ce taci? De ce taci? De ce pleci ochii în jos? Spune-mi decă vrei să plec din casa unde te-am văcut crescând sub ochii mei séu decă...

— Remâil

Ne-am îmbrățișat; ne-am sărutat.

S'a isprăvit.

Dómne cât curaj are omul când iubeșcel

Nădușela s'a răcit pe mine, când m'am gândit că scena nu se petrecuse încă, dar că trebuia să se petrecă întocmai. Frica de un asemenea curaj me amorți în plapămă.

Se lumină de ăiuă; am adormit încet, încetinel, reîncepând aceeaș scenă eroică:

— Irinel, vrei să ne plimbăm?

— Nu, mercil

— Nu se poate, trebuie...

A doua ăi m'am deșteptat pe la 10 ore.

Unchiul meu m'a întrebat cu glasul lui blând și aședat:

— Iorgule, nu ești bine de te-ai sculat așa de târdú?

Eu, știindu-me vinovat, i-am răspuns incurcat:

— Aș, nu... o carte... am adormit târdú.

Urechile-mi ardeau, ca și cum le-aș fi ținut lipite de o sobă ferbinte.

Pridvorul mi se învêrtia sub picioare.

Șiți că, numai în minutul acela, îmi trecu prin mine un gând care me ameți?

Irinel ca Irinel, dar cu unchiu-meu, cât curaj va trebui să am.

Cum, el, om bătrân, cu obiceiuri sfinte, să vedă, la vreme de bătrânețe, în némul lui, căsătorie cu deslegare domnescă?

De ce sta în picioare înaintea mea? De ce me privia așa? Me înțelesese și me cântăria. Privirea lui vorbiă, și, de și nu mișcă buzele, de sigur, că-i treceau prin minte cuvintele pe care eu le auđiam deslușit, ca și cum cineva mi-ar fi șoptit la ureche: «nu credeam, nepóte, că tocmai tu să-mi scoți copila din minte! ce-ardice mă-ta decă ar trăi și te-ar vedé?»

De ce nu plecá bătrânul din 'naintea mea? Me privia pe mine séu se uită într'altă parte? Ce să vedă aiurea? Nu știu decă vinovatul este reu, dar judecătorul este crud. Și judecătorul meu creșcea, ca un titan, ca un zid, între mine și Irinel. În urechi îmi resună sentința pe care el, eram convins, o ascundea de mine.

«Ce tineret stricat! Bătrânii se duc și cu ei se duc și obiceiurile sfinte».

Eram aproape să cađ de pe scaun; unchiu-meu îmi ăise:

— Iorgule, tată, tu n'ai luat cafeóá; mie mi se se pare că nu ești bine, ai?

Ce ironie!

De ce cuvintele lui erau mai dulci ca altădată?

De gēba, îl înțelesesem.

Să te ferescă Dumneđu de un om bun care te condamnă. E destul să te simți vinovat înaintea unui om bun și drept.

De ce-or mai fi născocit ómenii pedépsa? Pedépsa este o alinare pentru vinovat. Eu aș fi dorit ca unchiu-meu să o pronunțe pe a sa. Dar nu, el me prinsese, me judecase, și, în loc de pedépsă, plecá și-mi trimese o cafea cu lapte și doue cornuri.

În viața mea n'am simțit o tortură mai mare.

De sigur că ne veduse plimbându-ne tăcuți, iar nu veseli ca altădată; înțelesese de ce Irinel sta, unele duminici, închisă în casă; de sigur că șcidea de ce nu adormisem decăt despre ăiuă. Și, cine șcie, póte chiar că me auđise strigând prin vis:

— Irinel, Irinel, te iubesc! Tu me iubești pe mine?

Cum, unchiu-meu să vedă pe fata lui măritată dupe băiatul sor'sei? Să cérá deslegare domnescă? Să se facă de ris, la vreme de bătrânețe, un om atât de sfânt?

Și pentru ce?

Pentru caprițiul unui băiat, crescut și ingrigit de el? Dar cum crescuserăm noi, Irinel și cu mine, nu eram veri buni, ci frate și soră. Și decă ar fi ramas vorba numai pe condica civilă... dar legile bisericești, cum eră să le calce în picioare?

Tótá săptemâna diminéța, séra și peste ăi, la mésă și la cursurile universitare, acelaș gând îmi trecea prin minte.

— E imposibil! E imposibil! Me mir cum nu am înțeles asta de mai nainte.

Sâmbătă, pe la 6 ore, intră în curte vechia noastră trăsură; în ea, unchiul meu; alături, Irinel.

Privind, de pe treptele de stejar ale pridvorului, la părul alb și la buclele blonde, am ăis, și abiá mi-am stăpănit lacrimile:

— E imposibil!

Irinel sări din trăsură, se apropiă de mine. Eră veselă. Ne-am sărutat; să me credeți: mi s'a părut că sărut în aer.

— Dar ce ai Iorgule? Ești așa de palid! Ai slăbit, or mi se pare mie?

Înainte de a-i răspunde ceva, unchiu-meu se grăbi, se grăbi a-i ăice:

— Nu știu ce are Iorgu; mi se pare că e bolnav și nu vré să spue.

O! o! nu șcii ce am, unchiule? Nu șcii ce am? Ți se pare că sânt bolnav? Nu vreau eu să spui? Și dta spui ce ai? Sfânt om ești, dar d'o ipocrisie...

Credea că nu-l înțeleg,

Lui Irinel i-am răspuns încet:

— N'am nimic, Irinel. Dar tu, ești bine?

D'ací înainte... aproape un an întreg de melancolie.

De ce v'aș spune că slăbiam, că îngălbeniam, că răciam cam des, și, cu o plăcere ascunsă, esageram o mică tuse, când me plimbam prin curte cu Irinel? Ați văcut atâția ómeni slabi și galbeni, și ați citit atâtea

romanuri in care amanții ofticéză, se impușcă séu se aruncă in mare, încât a ve povestí eu că slăbisem, că me apucasem de biliard, că incepusem să béu bere, și că une-ori ajungeam până la trei halbe pe rând, v'as face să căscați.

Nimic estraordinar in iubirea și melancolia unui timid. Cine se oprește, fie măcar și o clipă, in fața unui om care suferă și tace?

Și eu am tăcut dela Sta Maria până la Sân-Petru.

— Ce ai?

— N'am nimic,

— Ești bolnav?

— Nu unchiule, nu dragă Irinel.

In sfârșit ziua, grea și mare, a sosit.

Irinel terminase cel din urmă an de pension. La 20 iunie își adusesese tot dela școlă.

Chiar in ziua aceea întrebă repede pe unchiu-meu la ce băi eră să plecăm, și, aflând, intră la mine in odaie.

Eu citiam, trântit in pat, minunatul discurs al lui Cogălniceanu, tipărit in fruntea «Letopiseților».

Me hotărîsem ca să las Dreptul și să învăț literile și istoria.

Cum am vădut-o, am sărit in sus. Ea se învêrti repede intr'un picior, și rochia îi părea o imensă rochiță-a-rânduniceii; după ce s'a învêrtit, ridând și bătând in palme, s'a oprit inaintea mea, mi-a făcut o reverență, întindându-și ușurel, cu câte doue degete, rochia de amândouă laturile, și m'a întrebat cochet:

— Mon cher cousin, poți să ghicești unde plecăm véra acésta?

— Nu, Irinel, i-am respuns eu, esagerând tusea care devenise mai mult un tic.

— Ce-mi dai să-ți spui?

Și după ce iar se învêrti lovindu-me cu rochia peste picioare, și rise și bătù din palme, me întrebă foarte serios:

— Îmi săruți mâna cu respect, ca la cocónă bêt-rână, decă ți-oi spune?

— Da, Irinel.

Și tusea obligată își jucă rolul.

— Nu, mai întéiu să-mi săruți mâna.

Îmi intinse o mână pe care o sărutai trist dar cu poftă.

— Și p'asta.

— Și p'aeaa, Irinel.

— La Mehadia! La Mehadia! Frumos trebuie să fie! Mi se urise cu Slănicu.

Se învêrti prin casă, de astă-dată așa de repede, încât rochile i se înălțară până la genuchi; eu me in-roșii, ea se in-roși; apoi isbucnind intr'un ris argințu, se repedî la mine și-mi dîse:

— Să jucăm o polcă; eu cânt; eu să fiu cavalerul; eu să te port.

Atunci auđii pe unchiul meu, chiamând-o:

— Irinel!... Irinel!... Unde ești?

Ea dispărù intr'o clipă.

(Finea va urmă.)

DELAVRANCEA.

La o discuție, acela are dreptate, care așteptă să trecă o noapte ca să se certe.

*

Ómenii nu trăesc decăt pentru dragoste.

Un sfat.

*«Dómne-ajută» și răbdare,
Ori ce începi, vei isbuti;
Prin munți urieși îți faci cărare,
Și pe dușman, li-i birui.*

Dar nu 'ntr'o zi și nici in doue.

Oțetul bun incet se face.

Va 'nvinge-acela, v'o spun voue,

Care lucrază, luptă, tace!

MATILDA PONI.

Din viața actoricéscă.

Actul I din «Mórtea Civilă.»

(Fine.)

Scena V.

Abatele, Emma.

Emma. Iérta-me, domnule Abate, decă spériându-me de întéplarea Rosaliei, am asvérli tot mánuchiul de flori ce-l culesesem pentru sfinția ta... Tata o in-grigește acum, și eu me duc să-ți culeg altele, și mai frumoșe.

Abatele. Cată să nu te ostenești prea mult pentru mine, mititico!

Emma. O, nici de cum, dle Abate, nici de cum! eu nici odată nu me ostenesc. (*Merge in fundul gră-dinei.*)

Abatele (singur, preumblându-se dela dreapta la stânga.) Și acest copil! fi-va el fructul unei căsătorii ascunse?... al unui concubinaj? séu póte... al vr'unu adulter... Iată ce trebuie să aflu eu cu ori ce preț pentru a da o lovitură hotărîtore îndărjitului eretic! — Copila lui adevărată, născută pe când femeia sa își dá-dea sufletul, a murit când eră abia de vr'o doi ani, departe de aice, — și posed in busunarul meu o copie de pe actul ei de inmortentare. Pentru ce dar acésta inșelătorie? Doue enigme cată să le desleg: femeia și fata.

Scena VI.

Conrad, trece pe stradă și se oprește un moment lângă grilajul grădinei, de care se rađemă.

Emma (vêdënd pe Conrad se apropie incetinel de densusul.) Dar dta cine ești, omule?

Conrad. Eu?... nobilă domnișórá... sùnt un că-létor...

Emma. Și vrei să întrebi ceva de noi; de te-ai oprit aicea.

Conrad. Nu, — îmi cunosc drumul. M'am oprit numai, ca să miros puțin dulcele parfum al miilor de flori cu care e preserată acésta grădină.

Emma. Numai pentru atât...

Conrad. Așá... dar mi-aș astémpérá și un pojar de sete, decă bunătatea dtale, nobilă domnișórá, — ar porunci vre unei slugi să-mi dea puțină apă de beut.

Emma. Acésta ți-o pot da și eu... așteptă puțin. (*Alérgă in casă și reiese după puțin timp cu un pahar de apă.*)

*

Abatele (vedând pe Conrad.) Pe cine cauți, fiule?

Conrad. Merg la Abație, reverendissime părinte, spre a găsi pentru noaptea acesta un adăpost. Sunt călător; vin de departe, și plec iarăș foarte departe...

Abatele (inturnându-se.) Calicimea ne cutropește... nu mai avem nici loc destul pentru caii noștri în grajdurile Abației căci vagabodii din lumea largă pun posesiune pe ele, în numele carității publice...

Emma (alergând.) Iaca, bunule om, — iaca puțină apă rece... bé, și decă vei vof îți voi mai aduce...

Conrad (bând.) Îți mulțămesc din suflet, tineră, frumoasă, încântătoare domnișoră! fapta să-ți fie resplătită de ceruri, căci se vede că ai o inimă pe cât de nobilă, pe atât și de binefăcătoare... Mi-e destul această apă...

Emma. Atunci... decă nu te superi... eu am economiele mele... am de ce solde... vrei să ți le dau...

Conrad. O nu... iertă-me nobilo fiică, decă refuz... dar nu sînt un cerșetor; sînt un călător sărac, ce-i dreptul, dar nădăduesc că munca mea va fi destul ca să-mi gătesc o bucată de pâine.

Emma. Atunci, iertă-me decă poți te-am ofensat.

Conrad. Nu, nu m'ai ofensat, domnișoră... și din mâna altuia poți aș fi primit aceste solde... dar din mâna dtale... decă nu ți-ăș fi de supărare, dă-mi o singură flóre din cele ce le ții în mână... mirosul ei va prețui pentru mine, pentru un biet părinte desmoștenit, — mai mult ca soldele ce voiai să-mi dai...

Emma. Pot să ți le dau chiar toate... ține-le... (Îi dă florile.)

Conrad. Mulțămesc. (Îi ie cu repediune mâna și i-o sărută; — apoi mai vré să spuie câteva cuvinte, dar îl podidesc lacrimile, și pornește repede, eșind prin dreapta.)

Scena VII.

Abatele, Emma.

(*Emma in fund.*) El mi-a sărutat fără veste mâna... și ce ferbinți îi erau buzele... m'a ars ca ferul roș... (Repedindu-se spre fața scenei.) Al dle Abate! dar șcii că iar n'ai parte de florile ce-ți pregătisem... Uite! le-am dat unui sorman călător...

Abatele (trezindu-se dintr'o visare.) Ei bine, — îmi vei culege altele...

Scena VIII.

Dl Palmieri, ese din casă.

Palmieri. Emmo! Rosalia are nevoie de ingrigirile tale. Du-te lângă ea...

Emma (care pornise să culégă din nou flori, trece pe lângă Abate dîcîndu-i.) Nici de astă-dată n'ai noroc. — Aceste doue garofe le duc bunei Rosalii. Tată, vii și dta? (*Ese.*)

Palmieri. Voi veni îndată. — Dle Abate, aveai paremi-se ceva să-mi spui?

Abatele. Intr'adevăr!

Palmieri. Ei bine, am venit să te ascult, — și cu atât mai bine că sîntem singuri. Numai un lucru te rog, — a fi cât mai scurt, de ore ce momentele îmi sînt foarte prețioase...

Abatele. Pentru ca să alergii cât mai ingrabă lângă Rosalia.

Palmieri. Iarăș aceleași vorbe, dle Abate?

Abatele. Și care vrei să le întrebuițez, de nu pe cele ce le repetă lumea întregă în care trăim.

Palmieri. Acésta istorie trebuie să aibă un sfârșit, — și cu totă stima și respectul ce-ți păstrez, te rog să încetezi de a-mi mai pomeni despre acest lucru.

Abatele. Dar cređi dta, că acéastă stare de lucruri pôte să mérégă încă mult? Dar nu veđi unde ajungi cu îndărătniciile dtale, și defaimarea religiei, pe care o calci în picioré în fiecare ți?! Dta! un exemplu al societății, un om cult, un om cu o pozițiune înaltă, să dai tuturora un exemplu de moralitate din cele mai grave?! — A ține în casa sa o femeie, cine șcie de unde, o domnișoră care ocupă sub numele de crescătoare locul legitimei dtale femei, mórta de acum paispredece ani?... Apoi, — chiar despre Emma, fiica dtale, cređi că lumea nu vorbește în deajuns?

Palmieri. Și ce vorbește lumea?

Abatele. Vorbește un lucru cu neputință de contestat, că adică: fiica dtale adevărată, din căsătoria legitimă, a murit de mult, sînt acum vr'o doispredece ani, — și că acéastă Emma nu este decăt o dovédă a concubinajului séu a adulterului.

Palmieri. La aceste multe vorbe ce mi-ai adresat îți voi responde scurt: Rosalia nu e întreținuta mea; ea e măritată...

Abatele. Măritată!

Palmieri. Căt despre Emma... ea e intr'adevăr fiica mea!...

Abatele. Rosalia măritată! — și ți-dici că nu e întreținuta dtale! Dar a ședé de atâția ani în aceeaș casă, a se bucurá de așa incredere, de atâta bunătate și acel bărbat al bunei crescătoare să nu se vedă nici o singură dată în ochii nimérui... acésta, cu tot sfântul dar cel păstrăm, în ideile ca și 'n faptele noastre, noi apostolii bisericii, mărturisim că nu putem înțelege!...

Palmieri. Misterul acesta nu-l puteți înțelege nimene, — căci află domnule Abate, că nenorocitul soț al și mai nenorocitei Rosalia, se află deținut în temnițele Siciliei, — fiind condamnat pe viață la muncă silnică! — Acum, nu mai am nimic a-ți spune, afacerile me chémă, — adio, — dle Abate. (*Ese.*)

Abatele. Condamnat pe viață la muncile silnicel bărbatul Rosaliei! Și ea...?! iată un mister ce va trebui să-l află cu ori-ce preț.

N. A. BOGDAN.

Te-oi urmări mereu.

Cuvinte rele mie-mi spui,
Temeiu pe dragoste-mi nu pui;
Te faci că nu me înțelegi
Și-a mele vorbe reu deslegi!...

Dar, eu te-oi urmări mereu
Cu dorul și amorul meu,
Chiar decă orbul meu destin
De tine m'o lăsá străin!

Nu șciu, nu pot altfel să fac,
Nu-i nod pe care să-l desfac;
E lanț în taină făurit
Și el remâne nezdorbit!

E lanțul tainic al iubirii,
Ce 'nvinge forțele gândirii...
Și 'n lumea noastră nu-i mijloc
Pentru-a sdrobi ăst lanț de foc!

AL. I. ȘONȚU.

Nenorocirea turiștilor.

Practica cetitului.

Gn evul mediu, când Gutenberg și-a tornat cele dintău litere, prima carte, care a tipărit-o dănsul, eră — biblia. Astăzi se tipăresc și se cetesc sute de mii de cărți — imensă erudițiune in lume — și totuș nici-că i-a plesnit prin minte cuiva să dăcă ceva și despre — practica cetitului.

Mai deunădi un anumit Fridolin a publicat in «Wiener Literatur Zeitung» un articlu despre acăsta temă. — «Practica cetitului? Ce va să dăcă asta? — Cetirea? — Asta se 'nvătă in clasele inferiōre ale școlii elementare». I-am puté respunde: «Măncarea o invetăm și mai înainte, — de aceea totuș irebue să șcie tot natul să mănânce după cerințele moderne ale usului social, ca el să aibă plăcere, iar altora să nu le strice apetitul». Tōte lucrurile și-au practica lor; numai teoriile nu ne-ar puté ajunge. Esiste deci și o practică in cetire.

Cineva vré să cetescă o carte.

Ori ce l'ar indemnă — plictisirea, interesul, séu setea de știință — este o idee, o rezoluție. Ce este o carte? De ore-ce numai de o carte bună póte fi vorba, este un op artistic, productul unui talent, póte al unui geniu — voim a ceti, adecă voim a ne adânci intr'ensa spiritul, a o primí in spiritul nostru.

Și nu rebue să ne intrebăm: Să cetim? Și decă e să cetim, este bine ore a ne impovară cu sentințe, cari dōră ar produce o rebeliune in vederile și aprețierile nōstre de pân' acum, o detronare a modului de viétă a cetitorului?

Séu din ușurință, numai spre a ne puté mândri, să ne copleşim memoria cu lucruri in fond nepriincióse?

Aici nu prea incape un consiliu nimerit, mai bine se potrivește dicala bētrânului Herodot: Lucrurile stau ș-așă, ș-așă, ieie-și ficare, ce-i convine — dar caută să enunціăm că — rebue să cetim.

Ei bine, decă rebue să cetim — ce să cetim?...

Cele mai insemnate și mai intregitōre pîrghii ale culturii, sânt știința și arta. Decă pe aceste doue le-am presentă in sens translat, atunci negreșit pe cea dintău ar trebui s'o numim corabia, care ne duce mereu la un viitor indepărtat și fericit, iar pe cea din urmă distracția, ce ne intovărășește in decursul călătoriei.

Arta in casul de față este arta poetică in cea mai vastă periferie a cuvântului. Ea este cea dintău artă și la apariție cea mai ușōră; materialul ei este flexibil pentru ori-cine, firește tot numai la apariție. Nu-i mirare, decă productele ei sânt legiōne, decă potopul opurilor poetice se aventă tot mai tare, și decă o mulțime nețermurită de nume se grămădesc in giurul stégului literaturii frumōse.

Să ne întōrcem inse îndērēt la asemnarea nōstră in care arta s'a fost numit o distracție, și putem enunціă fără șovăire, că omul iubește distracția și prin urmare putem determină mai aprōpe intrebarea: Ce să cetim? — când dăcem: nu necondiționat, dar după cum zace in firea omului, să cetim mai ales literatură frumōsă.

Meditatorii serioși își vor clătina capul: «Literatură frumōsă — ei bine, asta apare bine și intemeiat, dar știință — hm? De aici apoi vrajba intre știință și artă. Să cerem cu o aserțiune scurtă, dar eclatantă: Literatura frumōsă este literatură științifică! — Cum așă? audeam intrebându-se cu mirare. Da, ni-ar fi respunsul. Știința esactă ca atare este firește eschisă din domeeniul acestui tractat, acăsta să studieze séu nu științele

naturale, teologice, agronomice și socialismul, filosofia furniséză sujet romanelor de tendințe precum și dramelor?

Să remănem deci pe lângă aceea, că cetim literatură frumōsă. Dar și acăsta are un teren colosal, pe care neespertul stă ințelenit și zăpăcit vedēnd câte o arababură sēlbatică, vede pe unul lăudat, pe altul asuprit, aici esagerare de merite, dincolo o turbare concentrată etc. Și decă totuș are poftă să cetescă, atunci tōte i se pun in cale: «Ia-me pe mine» strigă aici «eu sânt un geniu adevērat». — «Ba nu, ia-me pe mine, eu te conduc la limanul fericirii, la remediū», asă s'aude de dincolo. Singuraticul se simte prea slab, se alcătuesc asocieri, partii, cari se luptă intre sine — se cērtă idealismul, realismul, materialismul, simbolismul și cum se mai numesc, iar câmpul de rebel nu este prāvălia librarului, nu deū, acolo se ințeleg încă prea bine tōte — ci capul cetitorului.

Ce să cetim?

Aici i se validiteză dreptul criticei, ori cât de acusată ar fi de eretică, ea totuș este trebuinciósă. Critica jōcă rol insemnat in practica cetitului, bine ințeles inse o critică adevērată și seriōsă, drept carambol reclame-lor deșarte.

Și totuș am zidi in năsip, de ne-am rădimă numai pe o unică povēță critică. Intrebarea: Ce să cetim? o resōlvă in fine și dicala veche, că in ceea-ce dăc mai mulți, rebue să fie și ceva adevērat. Cu aceste am fi ajuus deci la conclusiunea, că nefindu-ne posibil tōte, să cetim ce este eminent, renumit, bun și de insemnătate.

Impăcați cu acăsta, s'ar ivi încă intrebarea: Cum să cetim?

Acăstă intrebare ni se ofere din osebite puncte de vedere. Ea este nu numai practică, séu mai bine pedagogică, ci este și fiziologică și — last not least — și higienică. Și de ore ce cum e datina mai ușor se póte negă, decăt a-ș trece cineva afirmativ vederile, putem simpluminte a întōrce vorbele: Cum să cetim? in: Cum să nu cetim?

Aici năvălește un belșug de esperințe, de axiome aplicabile. Higienicul ne spune: să nu cetim literile tipărite prea mic, să nu cetim la lumină obscură ori rea, nu in poziție incomodă, nu in pat, nu până târdiū nōptea. Să nu silim nici corpul nici spiritul cu lectură escitantă, in loc de recreare, vom avé pagubă. Să fim cu băgare de sēmă la cărți de multe ori imprumutate și deja prea folosite, — c'un cuvēt rebue să delăturăm ori-ce estrem păgubitor sântății. Și să invetăm cetind, ne spune pedagogul. Prepusul să nu ne fie generalminte numai a ne imbogăți cunoșciințele cu productele unui spirit straniu, ci rebue să ne silim a și combate unele slăbiciuni vițioșe, inainte de tōte a ne infrână curiositatea prea mare. Am jigní cu deseversire voluptatea unei cărți bune, decă cetindu-i pagina primă, am sări la pagina ultimă spre a-i vedé sfērsitul; rebue să admitem autorului desvoltarea intemeiată a caracterelor. Este chiar ridicul, a voi să cetim de pildă un roman sensațional dintr'odată fără intrerumpere până in fine. Să ne gândim și la babe, cari, când povestesc nepoților și acestia incep a se neliniști și șopti intre sine, baba cu tōte rugămintele lor le dăce: «Măne ve povestesc mai departe». Cu astea inse nu voim a cusă «continuarea va urmă» acelor mai multe jurnale și foi periodice, ci numai a ne ferí de hiperzel la lectură; când spiritul devine incapabil a urmă spiritului cărții, cetirea devine o silabisare ofilită, fără a se mai ținé cont de

cuprins. In acest loc ajunse și fiziologul la cuvânt. Pentru că ce ore are lectura să ne ofere, decât imboldire și cum s'ar pute mai de grabă stérni acesta decât când din cele mai bune și mai înalte locuri oprindu-ne «stai» — am incepe ênsine a medită, a urzi.

Când in fine cetitorul a ajuns pe pagina ultimă a cărții, să nu credă că și-a făcut in deajuns datoria, de cumva ca din sbor trece cu ochii și peste cele din urmă rënduri; să nu lapede repede cartea din mână, vesel că a ajuns odată in fine, ci să cugete la ceea ce a esperiat și ceea ce-i este fără putință a uită indată, până ce se 'ntôrce iarăș pe cărarea indatinărilor sale.

Trăim in timpuri tendențioșe; intr'un roman se discută mari probleme. Ar fi o slăbiciune a ne luă orbiș după cele cetite, din respect cătră autorul cu trecere și renume mare; — dreptatea nu este totdauna pe partea sa și nici că se pomenesc creaturi mai supărăcioșe, decât cei cari dic: asta-i așa, pentru că acela și acela o afirmă; totuș să ne ferim și aici de atare extrem apropiat, adecă critică la ori ce cas.

Căutarăm astfel practica cetitului mai vêtos in întrebările: Să cetim? — Ce să cetim? — Cum să cetim?

Pe cei cari îi sileșce vocațiunea la cetire, vor află de insuficiente cele espuse in aceste puține rënduri, a-ceștia au o deosebită practică a cetitului — dar vastele straturi ale neculturii, bine înțeles relativă, pôte că totuș vor află și ceva necesar in aceste povețe modeste. Dēcă numirăm acesta necultură relativă — pardon de expresiune — bóla și lectura remediul care paraliséză bóla, atunci se pare esențial a indică, când și cum să se aplice acest remediul. Iar principiile, dică cine ce vré, sânt folositóre — întăresc punga și sănătatea; ele nu-ș nimicesc valórea nici in — practica cetitului.

GEORGE JIAMU.

Poesii poporale.

— Culese din comuna Maidan. —

De durere și necas.

Gire-ai lume n'ai mai fi,
Că 'n tine nu pot trăi,
Ardă-te focu de lume,
Că mult necăjii in tine.
Mânce-te focu necas,
Că de tiner eu te-am tras;
Să te vęd lume arqënd,
Nu m'aș grăbi să te stîng,
Num'aș cure să te-aprind,
Pe trei părți cu lemne verqđi,
Și pe noue cu uscate,
C'ai fost mie făr dreptate.

Să te-ajungă neico-ajungă,
Să te-ajungă chinul meu,
Neico tot la prânqđul teu!
Prânqđul să nu-l poți prânqđi,
Pân la mine nu-i veni!
Să te-ajungă neico-ajungă,
Al meu chin qđeu mi te-ajungă,
Chinul mare implinit,
Să nu mai fii lecuit,
Ajungă-te mila mea,

Neico tot la cina ta!
Cina să n'o poți cină,
Rupă-ți doru inima,
Când îi luă imbucătură,
Să se facă pētră 'n gură,
Dar când iai cu lingura,
Rupă-ți chinul inima.
Când îi luă de doue ori,
Să suspini de 9 ori,
Și pe loc neico să mori.

D'ar fi badea 'n deal la cruce,
De trei ori pe qđi m'aș duce;
Dar badea-i cale departe,
Nu pot merge fără carte,
Carte n'are cine-mi face,
Că chinezu nostru zace,
Iar cu popa mi-s sfădită,
M'o face cartea smintită,
Cu scriitoriu-s mâniósă,
M'o scriă cartea întórsă,
Dascălul mi-i drăguț dulce,
Face-o cartea și m'oi duce.

O mormēnt, grópă săpată,
Mai deschide-te odată!
Să mai vęd mândruța-odată,
— Al mormēnt se deschidea,
Și mândra mi-l mângăiă:
— Taci bădiță nu mai plânge,
Nu vęrsă lacrimi de sânge,
Că a nóstră întēlnire,
Va fi d'a doua venire.
Că eu bine te-am căutat,
Tu pe mine m'ai lăsat,
Să-ți dee bunul Dumneqđeu,
Să tot vini la capul meu,
Și să plângi să te căeșci,
Pe mine să me jeleșci,
Noue ani de qđil' amară,
Și iernă și peste vēră,
C'ai fost un căne gelat,
Și pe mine m'ai lăsat.

D'ai șci mândro dorul teu,
Cu cât amar îl port eu,
Qđua sóre imi resare,
Mult inima mea me dóre,
Și 'n qđile de serbătóre,
Atunci dorul teu m'omóre.
Rabdă mândro răbd și eu,
Că ni-o crede Dumneqđeu,
Numai dragă badiule,
N'ascultă minciunile,
Că dușmanii multe-or qđice,
Noue dragostea ne-o strice.

De trei ori vrusei să mor,
Dela mândra din obor,
Că mândruța mi-a făcut,
De in lume să me duc,
Frunqđă verde flori frumoșe,
Remăi mândro sânetósă.

LIUBA-IANA.

Prins in cursă.

Vêrciorovean,
Marghiôla, soția lui.
Veta, servitorea lor.

Veta. M'a trimis cucóna să-ți spun că are să vorbească cu dta.

Vêrciorovean. Nu se pôte. N'am timp.

Veta. Numai cinci minute!

Vêrciorovean. Nici o clipă. Nu mai vreau s'o văd. Me despart.

Veta. Bine. Intêiu inse ar trebui să ve lămuriți. Se vedeți ce-i și numai în cele din urmă să ve despărțiți. Nici nu v'ați lămurit, nici nu v'ați certat și totuș ve despărțiți! Cine a mai vădut astfel de lucru? Haid, cel puțin certati-ve nițel, pôte să iasă bine la capet; decă-ți verși mânia, te mai ușorezi. Eu de câte ori me cert cu Nicu, în urmă totdauna me 'mpac cu el. Haid, certati-ve. Me duc să chiem cucóna. (Merge la ușa din drépta, o deschide.) Poftim, cucónă. (Marghiôla intră abătută și merge la Vêrciorovean în planul prim; Veta rămâne în fund.)

Vêrciorovean. După cele întemplate, nu m'am mai așteptat la acésta întrededere.

Veta (la parte.) Ôre ce să-i răspundă!

Marghiôla. Am venit să vorbesc cu tine, creșdend că ți s'a potolit aprinderea; vèd inse că și-acuma ești nedrept față de mine. Judeci fără să me ascuți.

Veta (la parte.) Incepe bine. Minte de femeie.

Vêrciorovean. Ce-mi trebuie să te ascult? Am proba la mână.

Veta (la parte.) Asta-i dracu.

Marghiôla. O simplă scrisóre? Ce are aface? Ori care femeie pismuită pôte să primescă dela vr'un reuvoitor astfel de fițuică. Cred că ț-am dat probe destule, că sânt o femeie cinstită, o consórtă de model.

Veta (la parte.) Vorba ăluia: c'o minciună boerescă, treci în țera ungurescă.

Vêrciorovean. Fléc. Am fost orb și n'am vădut; am fost prost și te-am creșdut; dar acuma ochii și min-tea mi s'au luminat, șcîu totul, nu te mai cred.

Veta (pășind înainte.) Atunci dară să me creșdi pe mine.

Vêrciorovean. Cum îndrășnești a te apropiá?

Veta. Iute te-ai schimbat, cucóna. Adineaori dta te apropiai de mine, ș-acum te superi că eu îți vin aprópe.

Vêrciorovean. Taci.

Marghiôla. Vorbeșcel!

Veta. Tainele stăpânilor mai bine le șciu slugile. Eu ve cunosc pe amêndoi de-o potrivă, pôte că încă mai bine decât cum ve cuușceți dv. unul pe altul. Și fiind că șcîu ce-i și cum, đic că n'aveți ce ve supérá unul pe altul.

Vêrciorovean. O aperi. Da, da. Cioră la cioră nu scóte ochii.

Veta. Acuma sânt cioră, adineaori îmi điceai porumbiță; cu deosebirea c'atunci nu te auđiá cucóna, eram numai noi doi.

Marghiôla. Așá?

Vêrciorovean (confus.) Nu țin minte.

Veta. Șcîi atuncia, când stăruiai cu atâta foc să-ți dau o sărutare.

Marghiôla. O sărutare! Scandal.

Vêrciorovean (confus.) Pôte c'am glumit.

Veta. Nu mi s'a părut că glumești, căci me strîngeai cu brațele 'nceștate și după stăruieľa zădarnică, m'ai injurat strașnic.

Vêrciorovean. Nu-i adevêrat.

Veta. Nu? Șcîi atuncia, când t'au scris scrisóre dela cucóna din vale. (Vêrciorovean i face semn să tacă.) Degiaba-mi faci semn, nu tac. M'ai rugat ș-atuncia să nu te spun cucóna; mi-ai făgăduit și bacșiș, dar nu mi-ai dat; eu totuș am tăcut molcum, căci n'am vrut să bag zizanie 'n casă; acuma inse, când te vèd invinuind cu atâta nedreptate pe cucóna, — caută să izbucnesc.

Marghiôla (lui Vêrciorovean.) Așá? Tu dar ai întretinut corespondență cu o femeie!

Veta. Nunumai cu una, ci și cu mai multe, încât mi s'a urit să port scrisorile. Dn'ia lui are gusturi fórte schimbăcióse.

Vêrciorovean. Minți, nerușinată.

Veta. Ba nu mint.

Marghiôla (lui Vêrciorovean.) Și încă tu ai curagiul să me 'nfrunți!

Veta. Așá mi-am đis și eu. (Lui Vêrciorovean.) Cucóna stă vecinic acasă, păzind cinstea casei și decă din întemplantare îi vine o scrisóre dela cine șcie ce personă reutációasă, eși din sárite, te faci foc și părjol; dar uiti că pân' atuncia dta faci ce te taie capu și culegi mierea unde o afli. Este asta cu drept, cuviincios și frumos?

Vêrciorovean. Impertinentă ce ești, de unde-ți iei curagiul să-mi dai lecții?

Marghiôla. Din cunoșcerea faptelor ce-ai sevêrsit. Asta a fost respłata pentru credința mea? Te-am iubit și m'ai necinstit, m'ai nenorocit! (Plângénd.) Acuma eu voi incepe divorțul. Haide, Veto.

Veta (la parte.) Așá te pune 'n luptă, cucóna, cu doue limbi de femeie! (Es amêndoue.)

IOSIF VULCAN.

Ducele de Saxa-Coburg-Gotha.

Drept adaus la serbările botezului din Sinaia, publicăm acum în fruntea foii nóstre portretul părintelui principesei Maria.

Acesta, precum se șcie, este al doile fiu al regi-nei Victoria a Angliei; pân' acuma a purtat titlul de «principele de Edimburg». Din vèra trecută inse se numește ducele de Saxa-Coburg-Gotha, căci a devinit următorul ducelui Alfred de Saxa-Coburg-Gotha, care a murit fără următori directi.

Ducele Alfred face parte din armata germană și ș-a crescut fiul Alfred cu totul nemțeșce la Coburg și München.

S'a născut la 6 august 1844 în Windsor-Castle și a făcut o călătorie lungă pe mare. La 1874 s'au însurat cu marea-ducesă Maria, sora țarului. Are cinci copii; cel mai mare e moștenitorul tronului; principesa Maria e a doua.

Atât ducele-domnitor, cât și fiul seu Alfred, moștenitorul tronului se bucură de mari și adevêrate simpatii în țeră, atât în armată, cât mai cu sémă în poporațiune, în mijlocul căreia s'a crescut fiitorul moștenitor al tronului.

Nenorocirea turiștilor.

Și în anul acesta, cu ocazia suirilor pe munții Alpi s'a întâmplat o tragedie grozavă.

Catastrofa s'a petrecut într-una din zilele verii trecute pe muntele Cervino. Tinerul Andrea Seiler, în vârstă de 19 ani, aparținând familiei bogate Seiler, proprietară a mai multor oteluri din Zermatt, pornise cu amical seu intim Oscar Gysi, din Manchester (Anglia) și cu călăuzele Giovanni Binner, Iosef Taug Walder și Leon Moser, în sus pe muntele Cervino, luând-o pe partea cea mai primejdiosă, dinspre Italia.

La o distanță ore-care de piscul Gran Torre, unde se află și o baracă pentru turiști, Seiler și călăuza Binner își părăsesc tovarășii, cari n'au mai vrut să meargă vedând că suirea e foarte primejdiosă, mai cu seamă că se lasase o ceta și placă mai departe.

Nu trece o jumătate de cias și se aud sgomote puternice de pietre cari se rostogoliau pe munte în jos.

Cei trei enși abiă avură timpul să se retragă după un părete de stâncă și spre marea lor grăză ved corpurile lui Seiler și a lui Binner cădând la vre-o câțiva metrii departe de ei, cu o iutelă mare, pe ghietașul Leone, la o adâncime de 300 metrii. Seiler a cădut cu capul în jos, iar Binner cu fața în sus.

Eră imposibil și chiar nefolositor ori ce ajutor. Cei trei enși remași în viață s'au reîntors tot pe drumul, pe unde veniseră și ajungând la Theodule au dat de șire despre întâmplarea aceea tragică.

În ziua următoare o trupă de soldați însoțiți de călăuze au mers la locul sinistrului și numai după o muncă de 10 ore abiă au putut scote cu cângi lungi din fundul prăpăstiei cele două cadavre, oribil zdrobite.

Întâmplarea aceta a emoționat foarte mult pe locuitorii din Elveția. Seiler eră un turist cunoscut și cu un an înainte suise muntele Cervin fără să i se întâmple vre-o primejdie.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare. Dl N. A. Bogdan a publicat la Iași o broșură de 88 pagini, care sub titlul de «Cantonețe, Cuplete și Scene» conține 16 bucăți literare-teatrale. — Dl A. din Dorna a publicat la București drama «Sapho» într'un act și în versuri de Armand Silvestre, tradusă în românește, asemenea în versuri. — Dl Titu V. Gheaja, preot în institutul reg. corecțional din Gherla, a dat la lumină acolo o broșură, intitulată «Toaste pentru tot felul de persoane și ocațiuni». — Dl Ioan Andreiu a scos de sub tipar la București lucrarea sa intitulată: «Incarcarile romano-catolicilor de a atrage pe români la biserica papistașă, în special pe cei din Muntenia și Moldova».

Academia Română a ținut vineri în 5/17 noiembrie ședință publică. S'au făcut următoarele lecturi: Dl Gr. G. Tocilescu: «Darea de seamă asupra congreselor arheologice ținute anul acesta la Abbeville (Franța) și Resultatul nouilor săpături în cetatea Tropaeum Trajani din Dobrogea». Dl D. Olănescu: Odă cu ocaziunea nașterii prințului Carol al României. — La concursul publicat de Academia Română astă-primăveră, pentru o istorie a teatrului în România al cărei premiu de 1500 de lei se decerne în sesiunea de primăveră 1894, s'au prezentat un manuscris de 852 pagini în folio cu devisa: «Tot patria învingătoare, va învinge și astă-dată». Membrul juriului, cari au a cercetat aceta lucrare sunt dnii T. Maiorescu și Iacob Negruzzi.

Ateneul Român din București. Săptămâna trecută membrii Ateneului s'au întrunit sub presiunea dlui C. Esarcu, spre a stabili programul lucrărilor și al conferințelor literare ce se vor ține în ierna aceta. Cu ocaziunea aceta s'a relavat planul original al fondatorilor Ateneului și, conform aceluia, s'a procedat la formarea secțiunilor. Secțiunea literară și de bele-arte a ales președinte pe dl V. A. Urechia; secțiunea de științe politice pe dl C. Esarcu și secțiunea de științe pozitive pe dl P. Aurelian. S'a mai discutat și chestiunea înființării unui buletin al Ateneului și s'a stabilit în parte și programul conferințelor.

Carte de școlă. A apărut la Viena în editura i. r. a cărților școlastice un «Abecedar pentru școlile populare» compus de N. Ieremievici-Dubău. Cartea e menită pentru școlile din Bucovina. Prețul 25 cr. La sfârșitul cărții se află o nouă traducere a imnului împăresc, care inse a reușit foarte reu.

Diare noue. *Corespondența Națională* va fi titlul unui nou diar politic, care va eși la București în toate zilele, având de director politic pe dl Ioan Slavici, se va ocupa exclusiv cu chestia națională și va publica zilnic corespondențe din toate părțile locuite de români. Se spune că la acest diar vor colabora și dnii Aurel Popovici, M. Caloianu, Z. Arbore, Colescu-Vartic, etc. — *Bicicleta* a apărut la București; după cum arată titlul, aceta publicațiune este consacrată exclusiv sportului velocipedic, care a luat un mare avânt și în România. Va eși de două ori pe lună.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Două serbări la Beiuș. Duminecă și luni gimnaziul din Beiuș a avut două festivități, la 19 nov. serbarea zilei onomastice a Maj. Sale c. și reg. Elisabeta, — iară la 20 noiembrie ziua onomastică a Pr. SS. Părintelui episcop Mihail Pavel. Iată aici programa ambelor: *Dina Majestății Sale*. 1, «Ardeleana» executată de corul instrumental. 2, «Cuvânt de deschidere» rostit de dl profesor T. Bulcu vicerectorul internatului. 3, «Himnul imp-regesc» cântat de publicul present. 4, «Rugăciune» poezie de Naum, declamată de R. Dobo stud. de cl. VIII. 5, «Lăcrimioare» de Tud. de Flondor, esec. de corul vocal. 6, «Ideges ember» monolog de Gabányi, predat de A. Cosmuța stud. de cl. VIII. 7, «Szededi boszorkány» piesă musicală esec. de corul instrumental. 8, «Harmosan» poezie de Platen, decl. de T. Popovici stud. de cl. VII. 9, «Herz Dame» polca franc. esec. de corul instrumental. 10, «Sila» poezie de C. Boliac, decl. de G. Popa stud. de cl. VIII. 11, «Senin și furtună» de J. Vorobchievici esec. de corul vocal. 12, «Cuvânt de închidere» rostit de dl profesor Vasiliu Stefanica conducătorul societății de lectură. 13, «Marșul lui Mihai» executat de corul instrumental. — *Onomastica episcopului*. 1, «Marș» de Glogovan, executat de corul instrumental. 2, «Deschiderea festivei» prin o cuvântare ocazională, de Reverendis. D. Ioan Butean director gimnazial. 3, «Mulți ani» cântat de publicul present. 4, «Călărașul rănit» poezie de S. Șoimescu, decl. de I. Butean stud. de cl. VIII. 5, «La o viorică» de Cav. Tudor de Flondor esec. de corul instrumental. 6, «Iskolai bizonyitvány» poezie de Kakas Márton, decl. de N. Draia stud. de cl. VIII. 7, «Az oláh halász» de Sárközy Fr. esec. de corul instr. 8, «Odă ocazională» predată de I. Rusu stud. de cl. VIII. 9, «Din depărtare» de J. Vorobchievici, esec. de corul vocal. 10, «Poutpouri bănățenești»

esec. de corul instrumental. 11, «Der sänger» poezie de S. Goethe, decl. de G. Secoșan stud. de cl. VIII. 12, «Herz Dame» polca franc. de T. S., esec. de corul instr. 13, «Glasul unui Român» poezie de A. Mureșian, decl. de A. Breban stud. de cl. VIII. 14, «Taci bărbate» de J. Vidu. 15, «Cuvânt de închidere» rostit de dl profesor V. Stefanică conducătorul societății de lectură. 16, «Marșul lui Mihai» esec. de corul instrumental.

Concert la Cernăuți. »Lumina», Societatea cantorilor români din Bucovina a aranjat luni în 20 noiembrie n. la Cernăuți în sala cea mare «Hotelul Moldaviei» sub dirigența ei artistică dl V. Vasilovschi al VI-lea concert cu următorul program: 1, «Spune atunce», cor bărbătesc de N. Stefanescu. 2, «Ce Țot stai pe gânduri», cor bărbătesc de Scheletti. 3, «Psalmul», cor micst de V. Vasilescu. 4, «Dulce Bucovină», cuvintele de V. Alecsandri, cor micst de Stefanescu. 5, «Cioc boc» cuvintele de N. Ieremievici, cor micst de V. Vasilescu. 6, «Sub o culme», cântec popular, basso solo, acompaniarea corului de V. Vasilescu. 7, «Petru și Catrina», cor bărbătesc de Georgescu. 8, «Hop Leliță», cor bărbătesc de V. Vasilescu.

Reuniunea română de cânt și muzică din Oravița-montană a aranjat acolo duminică un concert în sala otelului «Coroana Ungară», o producțiune cu următoarea programă: B. Mendelssohn: «Vestea primăverii», cor micst; A. Flechtenmacher: «Tata moș», solo pentru tenor (esec. de dl G. Pocrian) și cor bărbătesc; A. Hackel: «Cele două filomele», duet pentru sopran și alt (esec. de dșorele Iuliana Dragoescu și Ana Stephan); F. Abt: «Noaptea de maiu», cor micst cu solo pentru tenor (esec. de dl G. Pocrian); G. Dima: «Hai în horă», cor micst. După producțiune joc.

Piese musicale. În librăria I. Graeve et Comp. la București se află de vânzare încă și următoarele piese musicale: Fr. E. Heinze: Fantasie asupra hymnului național român, 1 leu 50 b.; Zd. Lubicz: Barcarolle, 2 lei 50 bani; I. R. Simionescu: Plâns și jale, romanță, 1 leu 50 bani; O. W. Teutsch: Horă, România independentă, 1 leu; Louis Wiest: Baba Hârca, quadrille, 1 leu.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Șcri bisericești și școlare. Alegerea de protopresbiter în Alba-Iulia se va face la 5 decembrie n., funcționând ca comisar consistorial protopresbiterul Ioan Papiu din Sibîiu. — *Dl Ionel Grădiștean*, deputat în Camera României, a început să dea un curs la școala de științe politice din București, asupra ethnografiei și istoriei politice din țările noastre. — *Dl Ionnescu-Gion*, profesor de istorie la școala normală de institutori în București, este numit cu titlul definitiv la catedra ce ocupă. — *Dl Arcadiu Minorovici* din Bucovina, absolut al școlii veterinare din Viena, a fost promovat ca medic veterinar.

Alegeri pentru congresul din Sibîiu. Periodul de trei ani al congresului bisericesc-național din Sibîiu, esperând la 30 septembrie an. c., atât în archidieceasa Sibîiu, cât și în diecesele Arad și Caransebeș, s'au ordonat alegeri noue. În archidieceasă alegerile deputaților din cler se vor face la 2/14 decembrie; alegerile deputaților mireni în sinódele parohiale la 5/17 decembrie; iar intrunirea colegiilor de scrutări va fi în 12/24 decembrie. Comisari consistoriali vor fi la Sibîiu prot. Zacharia Boiu, la Alba-Iulia prot. Ioan Tipeiu, la Deva prot. Avram Păcuraiu, la Ilia prot. Ioan Papiu, la Abrud

prot. Vas. Damian, la Cluș prot. Paul Roșca, la Deeș prot. Sam. Cupșa, la Mediaș protos. Nicanor Frateș, la Brașov prot. Ioan Petric, la Făgăraș prot. Iuliu Dan; pentru scrutiniile mirenilor dnii P. Lucuța la Sibîiu, Part. Cosma la Seliște, Ioan Paraschiv la Sebeș, I. Fulea la Alba-Iulia, I. Moțiu la Deva, A. Bêrsan la Hațeg, A. Olariu la Ilia, dr. I. Mihu la Gióagiu, Const. Costin la Zarand, M. Andreica în Câmpeni, Silv. Moldovan Turda, V. Almășan Cluș, I. Imbuzean Deeș, dr. Ioan Popescu Bistrița, Dion. Roman la Têrnava, I. Șandor la Sighișóra, I. Lengeru Trei-Scaune, N. Strevoiu Brașov, Iosif Pușcariu Bran și Ioan Turcu la Făgăraș. — În diecesa Arad preotșimea va alege la 2/14 decembrie, mireni la 5/17 dec. și scrutiniul se va face la 12/24 decembrie.

Anuarul universității din București. Dl Titu Maiorescu, rectorul universității din București, a publicat într'un volum de 176 pagini »Anuarul universității din București pe anul școlar 1892—1893, cu date statistice asupra anilor anteriori». Din acesta scótem următoarele date: Universitatea din București s'a înființat prin decretul din 4/16 iulie 1864, de domnitorul Alesandru Ioan I. (Cuza) fiind ministru al cultelor Dimitrie Bolintineanu. Universitatea din Iași se înființase cu 4 ani mai înainte, la 26 octombrie 1860, sub acelaș domnitor, la propunerea ministrului Cogălniceanu. La început universitatea din București avea numai două facultăți, de drept, de științe și de litere și filosofie, cu 20 profesori. La 1869 ce organiză facultatea de medicină cu 13 profesori; la 1884 se deschise facultatea teologică cu 4 profesori suplinitori. În cursul anului școlar 1892—93 au funcționat: la facultatea de teologie 8 profesori, la cea de drept 10 și 1 onorar, la cea de litere și filosofie 11, la cea de științe 11 ordinari și 2 onorari și 5 suplinitori, la cea de medicină 23 profesori. Bugetul cheltuelilor s'a prelininat pentru acel an cu 1.297,932 lei. Numerul studenților în acelaș an încriși: la facultatea de teologie 95, de drept 492, de litere și filosofie 385, științe 256, medicină 262. Deci numerul total al studenților universității din București în anul școl. 1892—93 a fost 1361.

Societăți ale tinerimeii. «Junimea» din Cernăuți, societatea academică a tinerilor români dela universitatea de acolo, ș-a publicat raportul despre anul administrativ trecut. Din acesta vedem, că societatea are 33 foi și reviste, biblioteca s'a înauțit cu 16 opuri în 17 volume și 4 broșuri, ea constă dar din 2347 opuri în 1748 volume, 804 broșuri și 5 charte. Averele totală e de 2651 fl. 19 cr. membri onorari sânt 25; membri fondatori 8; membri spriginitori 1; membri emeritați 58; membri ordinari 45.

C E E N O U ?

Hymen. *Dl Traian Terebenț*, ales capelan în Săldăbagiu, s'a cununat cu dșóra Ana Moț, la 19 noiembrie, în Sinitea, comitatul Arad. — *Dl Nicolae Mladin*, teolog absolvent și proprietar în Curtici, s'a logodit cu dșóra Ana Bogdan în Criștor. — *Dl Nicolae Maer*, învățător în Ciucia, s'a logodit cu dșóra Susana A. Pop în Stêrciu. — *Dl Petru Hădan*, pedagog absolvent, s'a cununat cu dșóra Maria Șingea în Roșcani. — *Dl Vasile Teotelecan*, candidat de preot în Dângău, s'a cununat cu dșóra Polixenia Cadar în Sibîiu. — *Dl Nicolae Stoicovici*, teolog absolvent și învățător în Sighișóra, s'a cununat cu dșóra Valeria I. Vătășan, la 7/19 noiembrie

in Braşov. — *DI Ionan Checiches* şi dşora Victoria Lucaciu, s'au cununat la 23 novembre in Belis.

Reuniunea femeilor române din Sibiu la 12 novembre neintrunindu-se in numer cerut de statute spre a puté votá modificarea statutelor, la 3 decembre n. va ţiné o adunare generală estraordinară, in care cestiunea se va decide cu majoritatea voturilor membrilor prezenţi. Unicul obiect va fi: modificarea statutelor.

Românii din Moravia. Neobositul nostru explorator dl Th. Burada a făcut in véra trecută o excursiune la românii din Moravia, despre care a raportat de curând in societatea literară şi sciintifică din Iaşi. Intéiu s'a dus la Ostrov. Aici făcu cunoşcinţa directorului unui museu de antichităţi Bukovanski, care îi arată costume valache. In Măzerici cunoscú pe directorul gimnasiului, Mat. Vaclavek, un om de litere, care a scris mult despre literatura populară română: Valaşca Svatba (Nunta la Români). Telcin 1892; Poveşti Walaşsca (Mesto 1889). Pisme Walaşske von Peck, Berne 1884, Sbornic (de Colinde, Vicleim). Mezerici 1884 etc. In Lazerici a dat un concert sub scutul Valahilor, cari duc casă rea politică cu nemţii, făcend causă comună cu Cehii. Concertul a avut nu succes splendid; peste 200 studenţi Valahi purtară in triumf pe dl Burada. Dsa arată mai multe fotografii de tipuri de Români. Ciobanii (partirii) pórtă o basma; cămeşa e fără guler şi mânecé largi. Tipul Românilor e fórte frumos. Carele lor sânt de grind şi cu laviţă (prispă). Limba, ce o vorbesc valachii, e cehă, dar are multe cuvinte româneşti, dar mai ales terminii păstoreşti. Aşá: Selaş (stână), baciú, colibă, brândă, jintiţă, urdă, caş, chiag, opinki, prune, cojuc, colac; apoi plug, obadă, sapă, oţet, putinea, merindea, coşeriu, cósă, conopis (cânepă), trupă (grămadă), fiki (smokină); apoi mamă, tată, popor, mac, slănină, taler, papuci, lopată, sechire (secure). *DI Burada* pregăteşte un studiu complete asupra originii Valachilor din Moravia, după datele lui Vaclavek. Dsa a copiat marşul Valahilor pentru orchestră.

Sciri militare. Cu 1 novembre au fost avansaţi la infanteriá: maiorul Emil Nistor, locot. colonel la reg. 83; căpitan de clasa I Ignatiú Mărginén comandantul cetăţii Alba-Iulia, maior la 33 reg.; căpit. clasa II-a Ambrosiu Cutic, căpit. clasa I; locoten. Nicolae Hidu, căpitan clasa II la reg. 31 (rangul 1); Dionisiu Florian, căpit. clasa II-a la reg. 50; — locotenenţi: Otto Demian la 39 reg. şi Eug. Pascovici la 92 reg.; sublocotenenţi: Pompei Benţia la 63 reg. Somboriu Hersenyi la 82 reg.; şi Stefan de Doctorovici la 62 reg.; la vânători: căpitan clasa I Eugen Szabo la bat. 23; — la artilerie, căpitan cl. III Iosif Bussa dela institutul geografic militar la bat. 24 şi Teodor Rodic la bat. 23; transferaţi: locotenentul controlor Ioan Streoulea dela reg. 2 de transport, la spitalul de garnisonă nr. 22 in Sibiu; consilierul comptabil-militar Ilariu Pahone dela intendenţa corp. I de armată la resortul comptabilităţii ministerului de resbel; in honvedime: in infanterie maiori: Georgiu Cergedi şi Coloman Maior; căpitani clasa I Ioan Puian şi Ioan Bene; căpit. cl. I: Iosif Sir; locotenenţi; bar. Iuliu Popp şi Ivan Geţi; — la cavalerie căpit. cl. I: Alesandru Boeriu de Copăcel; căpit. cl. II: Ioan Petrovici şi Alecsander Vas.

Laborator de chimie in Brăila. *DI Nicolae Jaja*, farmacist in Brăila, de origine din Ardeal, a instalat pe lângă farmacia sa un laborator de chimie sub conducerea dlui Iordan Bogdan, care pân' acuma a fost şef de lucrări in laboratorul facultăţii de medicină din

Bucureşti şi astfel in şciinţele chimice are cele mai frumoşe pregătiri.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. *Principele Alesandru de Battenberg*, fostul prinţ al Bulgariei, care in timpul din urmă a trăit la Gratz, sub numele cont. Hartenau, a murit acolo la sfêrsitul săptămânei trecute. — *Bismarck* are bucurie familiară, a devinit moş, căci nora sa, soţia contelui Herbert Bismarck, a născut fată. — *Cont. Kalnoky*, ministrul de externe al Austro-Ungariei, in săptămânile trecute a călătorit in Italia, cu care ocaziune a făcut visită şi curţii regale.

Cât costă o femeie? 15 milioane de dolari, adică 75 de milioane de franci! — Acest lucru se pare de necređut, şi cu tóte acestea este fórte adevérat, căci s'a întemplat că mai dílele trecute un american a cumpérat o femeie cu 75 de milioane de franci. Dcă s'ar fi întemplat un astfel de lucru in România, de sigur că acel bărbat ar fi iost socotit ca nebun şi inchis intr'un bala-muc. 7 miliarde şi jumétaie de bani pentru o femeie; asta este o culme care te face să cređi că printre animale omul este acela care pentru prostia lui face să ridă cu hohot de Dđeu. Omul, care a plătit atâta bani pentru posesiunea unei femei, deja trecută prin viétă, este tinerul Fair, fiul senatorului Fair, din California, unul din cei mai mari milionari din Ovest. Femeia care a pus la aşá inalt preţ privilegiul sárutărilor şi mângă-erilor sale, este dna Carolina Smith. Acéstă păreche, care a descins in New-York la otelul Berthold, se pregăteşte să-şi indrepteze sborul spre Europa.

Esposiţia universală din Paris. La 1900 se va deschide iarăş o esposiţie universală, care va fi apoteoza vécului al 19-lea. Terenul a şi fost ales. Comisiunea provisorie instituită pentru facerea, primirea şi controlarea planurilor esposiţiei, a primit următoarele proiecte fórte interesante: 1, Construlrea unui cuirasate cum nu s'a mai véđut până acum. 2, Desemnul şi planul intreg al unui ochian, care aduce luna la o distanţá de un metru. 3, Turnarea unui clopot uriaş din 200 de tone de bronz. 4, O fântână sáritóre de argint viu curat. 5, O esposiţie de ómeni compusă din tipuri omeneşti de pe tótá suprafáta páméntului. 6, Un turn masiv de o sută de metrii diametru şi inalt de 200 de metrii. 7, O casă modernă construită in chipul cel mai artistic, avénd tóte podóbele miliónelor de case moderne şi mari din lume. 8, Un balcon uriaş cu un diametru de 500 de metri, susţinut la o înălţime de 100 de metri de 19 stálpi de marmoră. 9, Balóne mari de alumniu. 10, Fântâni luminóse, care îşi schimbă singure colorile, etc. Nu se şcie inse dcă vor puté fi realizate tóte aceste «minuni» la sfêrsitul vécului nostru.

Calindarul săptămânei.

Duminea a 25 după Rosali, Ev. 8 dela Luca, c. 10, gl. 8, a inv. 4.

Điua sept.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele.
Duminea	14 † S. Apost. Filip	26 Conrad	7 22 4 13
Luni	15 † SS. M. Gurie, Samo.	27 Virgilius	7 23 4 12
Marti	16 † Ap. şi Ev. Mateiu	28 Günther	7 24 4 12
Mercuri	17 † Păr. Gregorie Neoces	29 Eberhard	7 25 4 11
Joi	18 S. M. P. lat. şi Rom:	30 Andreiu	7 26 4 11
Vineri	19 Prof. Avide	1 Dec. Oscar	7 29 4 10
Sămbătă	20 † Păr. Grigorie	2 Candida	7 30 4 10

«Noi fetele între noi».

Scena se petrece în orașul cutare. Dar se poate petrece și aiurea.

Doi tineri îmbrăcați elegant se plimbă în aleul de frunte al promenadei.

Înfățișarea lor e serbătorască, întocmai ca toată conversația lor. Să-i ascultăm ce vorbesc.

— Te felicitiez. Am cetit în «Familia» fidaștarea ta. Ai să fii fericit. Irina este o fată superbă.

— Îți mulțămesc. Irina nu sémână cu celelalte femei. Ea este un ânger.

— Se 'ntelege. Așă vorbesc toți însurăteii.

— Bine; eu înse nu esagerez.

— Vorbă să fie.

— Și ce modestă e! A dis că nu-i trebuie nimica: numai o colibă și inima mea. Ce dragoste!

— Da, da.

— Ah! iată-o colo pe bancă, tocmai conversază cu o prietenă a ei. Ore ce vorbesc? Cât mi-ar plăcé s'o aud.

— De sigur despre viitoare ei fericire.

— Haid să ne-ascundem de după tufa dinapoia bancei și s'ascultăm conversația lor.

— Fôrte bine. Vei avé prilegiul să te convingi de dragostea ei nemărginită.

Ei se duc și se aședă neobservați pe banca din dosul tufișului și logodnicul ascultă cu inima tremurândă.

— Așă dară, biătă Irină, în luna viitoare?

— Încă și mai degrabă, de va fi posibil. Trebuie să usăm de prilegiul bun.

— E bogat?

— Se 'ntelege. Că dór nu de frumos l'am preferit.

— E urît?

— Are trei case. Și o villă minunată.

— Și când me gândesc că în pension tu erai atât de sentimentală. Ții minte cu ce nepăsare materială iubi ai pe locotenentul...

— Taci. Îl iubesc încă și acuma.

— Și totuș te măriți după altul?

— Villa mirelui meu e fôrte aprópe de garnisóna locotenentului.

— Pentru ce nu-l iei de bărbat pe acesta?

— Par că n'ai ști. E sărac. Măritișul, dragă Anna, e cariera fetelor; nu trebuie s'alegem p'acela care ne place mai mult, ci pe acela care e partidă bună.

— Tocmai de asta părere sânt și eu.

— Ce folos de dragoste, decă și el și tu sânteți săraci? Ce folos de viêtă, decă nu poți să-ți faci nici o plăcere?

— Tu ești o fată de model.

— Fiecare fată are în viêtă un moment când își poate determiná viitorul. Acesta e vremea măritișului. Atunci trebuie să bage bine de sémă cu cine-și légă sôrtea. Frumusețea e arma noastră cea mai puternică; cu asta putem învinge pe ori ce bărbat. Numai sentimentale să nu fim; numai să nu ne ametescă dragostea.

— Ce înțeleptă!

— Eu am usat de arma mea. Nu-l iubesc pe mirele meu și totuș l'am lăsat să credă că mi-i drag.

Nici odată n'am vorbit de starea lui materială; i-am spus că nu-mi trebuie decăt o colibă și inima lui; de și șciam bine că-i bogat și numai pentru avere me mărit după el: am făcut acésta, fiind convinsă, că astfel am să cuceresc mai sigur.

Am căutat să aflu apoi decă părechia acésta s'a și căsătorit. Inse «Familia», care a publicat fidaștarea n'a mai adus și cununia.

STAN PĂȚITUL

Dómnei **

Tot să dai cu pudră fața

Și de lume n'ai habar:

Șcii... de lut sântem noi soró,

Și pe lut se dá cu var!...

GIORDANO.

Pentru ce?

— Tătuță, când m'oi face mare, să me dai și pe mine la șcôla de unde es ofițerii.

— Și pentru ce vrei să te faci ofițer?

— Șciu eu pentru ce!

— Ca să porți sabie?

— Nu!

— Ca să te bați cu turcii?

— Nu!

— Dar pentru ce?

— Ca să plac și eu mamii ca ofițerul de peste drum.

Revistă țiaristică română.

«Deșteptarea» scrie: «Sânt mulți abonați cari au plătit abonamentul numai pe jumătate de an, sânt înse mai mulți cari n'au plătit încă nici un ban. Noi nu credem că cetitorii noștri ar dori s' nu mai scótem gazeta «Deșteptarea». Gazeta ast' este dóră chiagul, care ne unește pe toți la un loc, și fără dênșa am rămâné iară ca oile cele rătăcite. Rugăm dară încă odată pe cei ce au remas cu plata înapoi, să ne trimită cât mai curênd abonamentul întreg séu rămășița, căci noi la sfêrșitul anului vom da sémă despre toți abonenții noștri. Administrația».

*

«Gazeta Bucovinei» publică următoarele rënduri:

«Domnii abonenți ai țiarului nostru care au remas în restanță cu plata abonamentului sânt rugați a achită aceste restanțe, deóre-ce cu începere dela numărul viitor țiarul se va espediá numai acelora dintre abonenți care nu se vor aflá în restanță».

*

«Independentul» scrie aceste:

«Dnii abonați din provincie, cari datoréză administrației nóstre abonamentele pe trecut, sânt rugați ca prin prima postă să le espedieze direct biuroului nostru, spre a nu fi nevoiți a le intrrupe trimiterea țiarului».

Proprietar, redactor respunđător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG & COMP. ORADEA-MARE.

